

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПРОДУКТІВ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НА ОСНОВІ ФАРМАКОЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Галина Сімахіна

Національний університет харчових технологій

Вступ. Нове покоління функціональних продуктів, яке розробляється для військовослужбовців, має бути оцінено за ефективністю його впливу на організм людини, техніко-економічними показниками тощо. Поки що немає методики таких досліджень, не з'ясовано їх основні напрями, не визначено конкретні об'єкти. Тобто, аналіз використання оздоровчих продуктів відзначається специфічними особливостями, і їх можна зіставити з такими, які застосовуються у фармакології.

Тому метою цієї роботи є з'ясування ефективності харчових продуктів для військовослужбовців з використанням методології фармакоекономічного аналізу.

Матеріали і методи. Наукові і системні підходи до з'ясування особливостей фармакоекономічного аналізу, прогнози щодо їх використання в оцінці оздоровчих, функціональних продуктів.

Результати. Фармакоекономіка є самостійною галуззю фармацевтичної науки. Результати фармакоекономічних досліджень використовуються на практиці в системі охорони здоров'я країн Європи, Америки, особливо в системі страхового забезпечення населення. Наука та індустрія продуктів оздоровчого та профілактичного призначення, дієтичних добавок, функціональних продуктів для різних категорій населення, в тому числі

спецконтингентів, в Україні лише зароджуються, тому дослідження, аналогічні виконуваним у фармації, ще не проводяться.

Однак цю роботу необхідно розпочинати для ефективного використання в охороні та відновленні здоров'я населення України тих оздоровчих продуктів, які вже з'явилися на внутрішньому ринку, для визначення напрямів створення нових перспективних видів оздоровчих продуктів на основі нутрицевтиків та парафармацевтиків, здатних захистити організм військовослужбовця в екстремальних умовах життєдіяльності.

Це надзвичайно складна ланка роботи у загальній системі конструювання, дослідження та використання продуктів профілактичної та оздоровчої дії. Наприклад, пошуковому образі запиту за ключовими словами "Харчові добавки" у мережі "INTERNET" відповідає сукупність повідомлень з понад 100000 найменувань, і практично в кожному з них відсутні резюме щодо результатів фармакоекономічних досліджень.

Тому, взявши за основу методи економічних досліджень у фармації, доцільно оцінити нові запропоновані оздоровчі продукти.

В таких дослідженнях провідними є чотири напрями: вартість – ефективність (cost – effectiveness); мінімізація вартості (cost – minimization); вартість – вигода вартості (cost – utility); вартість – користь вживаних продуктів (cost – benefit).

Найпоширенішим є перший напрям аналізу: **вартість – ефективність**. У фармації основою для такого аналізу є клінічні рандомізовані випробування двох або більше препаратів у порівняльному плані щодо їх терапевтичної ефективності. При цьому ведеться відповідна документація: протоколи лікування, де фіксуються дані про лікувальний ефект препарату. Такою є медико-фармацевтична складова частина фармакоекономічного аналізу показника **вартість – ефективність**. Такою ж має бути оцінка цього показника і щодо оздоровчої продукції. Проведення клінічних досліджень оздоровчих продуктів нормативними документами України уже не передбачено. Адже шлях від розроблення загальних теоретичних засад до виробництва набагато дешевший і простіший, оскільки ці продукти виробляються з природної сировини, до якої організм людини звик еволюційно.

Проте і в цьому випадку жодна нова композиція оздоровчого призначення, не зареєстрована належним чином і не досліджена, не повинна бути рекомендованою до вжитку, забороненою до реалізації як через аптеки, так і дистриб'юторські мережі.

Розробник нового збагаченого оздоровчого харчового продукту та його виробник зобов'язані включати до нормативної документації показники якості цього продукту та його безпеку, гігієнічні нормативи, вимоги щодо забезпечення вказаних нормативів у процесі виробництва, зберігання, транспортування та реалізації продукції, а також вимоги до упаковки, терміни придатності і методи контролю якості та безпеки продукції.

Другою складовою частиною цього методу є оцінка вартості оздоровчих продуктів. Аналіз цього показника можна обмежити лише прямими витратами на виробництво продукту, оскільки такі продукти, сконструйовані за науково обґрунтованими рецептурами та отримані за сучасними технологіями, не повинні викликати негативних побічних ефектів в організмі людини, чим усувають необхідність постійних лабораторних обстежень та корегуючої дії.

Висновки. Фармакоекономічний аналіз може бути повністю застосований для оцінки і порівняння нових оздоровчих харчових продуктів з тими, що уже реалізуються на внутрішньому ринку України. Такий підхід дає можливість забезпечити військовиків харчовими продуктами, адекватними їхнім фізичним та психоневрологічним навантаженням, і водночас абсолютно безпечними для здоров'я.